

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IX, NUMS. CXCI - CXCI, SETEMBRE I - XVI, MCMXXIII

Número solt, 1 pesseta.

SUMARI

El llapis de les 7'05, per R. RUCABADO.—Els petits cenacles, per ADRIÀ GUAL.—
Moralitats i pretextos, per J.-M. LÓPEZ-PICÓ.—L'extraordinari Francesc Pujols,
(*acabament*), per CRISTÒFOR DE DOMENEC.—Aportacions: GOTTFRIED KELLER, La
verge i la monja (ALFRED GALLART, *trad.*).—Pau Ruiz Picasso, per JOSEP LLO-
RENS I ARTIGAS.—Els llibres, per O. S.—Les Revistes.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS

BARCELONA

LA REVUE DE GENEVE

Directeur: ROBERT DE TRAZ

Internationale, mais non internationaliste, la *Revue de Genève* est un organe de liaison. Elle groupe des écrivains représentatifs de chaque nation, afin qu'il s'expliquent. Revue de civilisation comparée, elle donne chaque mois, grâce à des collaborateurs de tous pays, l'image vivante et contemporaine d'un monde où personne ne peut plus s'isoler.

La *Revue de Genève* publie des œuvres de Maurice Barrès, Georges Duhamel, Elie Faure, Edmond Jaloux, Daniel Halévy, Camille Mauclair, André Suarès, Albert Thibaudet, Hellens, B. Croce, G. Ferrero, Vilfredo Pareto, G. Prezzolini, Bennett, Joseph Conrad, J. Joyce, George Moore, Shaw, N. Murray Butler, John Erskine, Ch. Macfarland, F. W. Förster, Freud, Thomas Mann, Rathenau, Redlich, Keyserling, A. Kouprine, Milioukov, Remisov, Alexis Tolstoy, Branting, Lange, Nansen, J. Bojer, Per Hellström, Lagerkvist, Masaryk, Bénès, A. Apponyi, I. de Voinovitch, Markovitch, Unamuno, Madariaga, etc., etc.

	Un an	Six mois	Prix du numéro
Suisse	Fr. 36.—	Fr 19.—	Fr. 4.—
Etranger (argent suisse)	» 44.—	» 23.—	» 4.50

Pour tous renseignements s'adresser à la S. A. des Editions «Sonor», 46, rue du Stand, Genève.

EDITORIAL CATALANA, S. A.

BIBLIOTECA LITERARIA. Les millors obres de ls autors catalans i les obres més famoses de les literatures estrangeres traduïdes pels nostres més il·lustres contemporanis.

Obres a publicar durant l'any 1923

Prudenci Bertrana, El meu amic Fellini i altres contes. Recull de novel·les inèdites.

Shakespeare, Romeo i Julieta. Traducció en vers per Magí Morera i Galícia.

Mme. de Lafayette, La princesa de Clèves. Traducció de Rafel Marquina.

Jonathan Swift, Viatges de Gulliver. Traducció directa de l'anglès i assaig preliminar, per J. Farran Mayoral.

Jacint Verdaguer, Las millors poesies. Selecció i estudi preliminar de Carles Riba.

Louis Bertrand, La infantessa (segon volum). Traducció de Joaquim Pellicena.

Josep Carner, Poesies (1901-1910).

Alexandre Plana, A l'ombra de Santa Maria del Mar. Quatre novel·les d'un barcelonisme essencial.

Rudyard Kipling, El llibre de la Jungla (segon volum). Traducció directa de l'anglès per Marian Manent.

Alfons Daudet, Lletres del meu moli. Traducció de Carles Riba i Lluís Bertran.

Alexandre Manzoni, Els promesos (dos volums). Traducció de Maria Antonia Salvà.

Hi ha en preparació traduccions de Daudet, Swift, Walter Scot, Ryder Haggard, Keller, Shiller, etc.; reedicions modernitzades de Ramon Muntaner (Crònica), Joanot Martorell («Tirant lo Blanch»), Emili Vilanova, etc., i obres originals inèdites de Llorenç Riber, Víctor Català, Prudenci Bertrana, Carles Soldevila, E. Martínez Ferrando, Roig Raventós, Josep Pla, etc.

Subscripció a aquests 12 volums a publicar durant l'any 1923:	Barcelona	24	pessetes
	Fora . . .	26	»
	Estranger.	29	»

EDITORIAL CATALANA - Escudellers, 10 bis, etl. - Barcelona

Edicions PATRIA

Subscriuiu-vos a la

HISTORIA NACIONAL DE CATALUNYA

de n'ANTONI ROVIRA I VIRGILI

Ho podeu fer en les següents llibreries: Verdager, Rambla del Mig; Puig i Alfonso, a la Plaça Nova; Editorial Políglota, carrer de Petritxol; Nacional Catalana, Gran Via, 613 i en la nostra direcció: Diputació, 95; telèfon, 157 H.

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IX — NÚMS. CXCI i CXCII — SETEMBRE I - XVI - 1923

El llapis de les 7'05

Plegat el treball a les set puntuals, les set cronològiques i sociològiques, jo pecador entro, cinc minuts més tard, a l'estanc obert, en l'aparador del qual es mostra una capsula de llàpissos Fàber.

—Prohibit, després de set hores, vendre llapis, ni paper, ni ploma—l'estanquer em diu; i em senyala el severíssim bàndol de la Comissió mixta.

Suplico, llavors, i m'exclamo; que em vengui el llapis, un llapis, un només, que per tant poca cosa... que no es sabrà... que al cap d'avall és per fi de cultura, car sóc obligat a pendre unes notes pels meus estudis, que són a bé de la col·lectivitat.

—Impossible, inútil—repetia el recte estanquer. I per a convence'm, afegí amb posa tràgica:

—Si jo aquest mince bastonet, arca d'un mòdic filó de plomb, vengués, ni que fos per deu cèntims, l'augusta Comissió damunt de mi es deixaria anar amb tota la pesantor de ses denúncies i penyores; les carrabines de la policia i guarda civil senyorejarien ma tenda com les escombres a les vuit d'un matí de neteja; el Sindicat patronal de fabricants de llàpissos esborraria ma casa del dret a consumir cap marca, i la federació de sindicats obrers contra mi en cent mitings, per «enemic de la classe», ordenaria el boicot i el front únic, mentres el moço, en represàlies de mon despotisme, cogitaria refinadíssim sabotatge; els carters no entrarien sinó portant-me llargs paquets d'anònims; en cartells i articles, de negrer i ogre per avall no em deixarien els de

l'Únic i els del Lliure; parades de pistolers darien sobresalt continuat a ma llar i ma existència; fins el dia que una calamarsa de bales Star apedregués el meu abdomen, aplicant-li «la pena del desertor»; i res seria això en comparança amb la fulminant prosa dels sociòlegs, aixerreïts i llòbrecs com un pastor protestant, quan clamarien contra la injustícia i l'acte de desorganització social comés per un capitalista.

—Prou que ho veig, prou que ho veig—jo, vençut, sospirava.—Però ara sense llapis, què faré, jo?

L'estanquer s'obrí de braços, en aquest punt, amb una exaltació retòrica:

—Què fer, quan hom no té un llapis, des de les set del vespre fins a les nou matinals del següent dia, hora en la qual fineix la veda de la Comissió mixta? Què fer? En mon estanc, delícia de les varonils goles, les odorants capsetes de Carunchos i Agües Imperials amb trescentes insígnies i faixes d'or, les femenils cigarretes d'Egipte i l'emmetat tabac per la pipa gloriosa, solucionen el difícil teorema d'ardu resoldre a tantíssims mortals, d'escoltar en calma elegant el pas de les hores, sense ofendre a la Comissió mixta.

No fuma? Els bars, els cafès i les nocturnes tavernes, sense mida, sense temor, li brinden, tota la nit i tot el dia encara, tots els líquids tresors de l'artificial alegria. Podrà, lliure de comissions, consumir a son grat, sense por a que el seu personal extremisme provoqui la més mínima perturbació social ni societària.

No pot treballar? Qui hi pensa! La vaga

és la moda de dia, el joc la moda de nit... i de matinada. Esmerçarà les hores i els cabals que vulgui sense que cap bàndol, cap lletrer, cap úcasse, cap espècie de «dura sanció societària» obstaculi ni amargui el seu perfecte dret a jugar, reconegut per tots els poders, organitzat per reglaments protectors admesos per tot els sociòlegs. Jugui, i no haurà de témer coaccions ni perills, conflictes ni amenaces dels que es congrien i susciten quan hom treballar es proposa.

—Repari bé—anà dient el prudent estanquer—que no és pas el treball ço que hom

organitza quan hom parla d'organització social, sinó el descans, l'oci, el joc i la vaga.

—Però un llapis—insistí jo amb una ira súbita—no és acàs, en aquesta ciutat de cultura, un article de primera necessitat, lícit, per tant, al comerç de porta més amplament oberta?

L'estanquer, confident, em cridà a un recó de la botiga, i a la orella em digué:

—Jove, vosté és novell al món. Ha de saber, i que li serveixi d'íntim govern, que en la civilització moderna la primera necessitat és el vici.

R. RUCABADO

Els petits cenacles

Es precís insistir damunt aquest punt, tant més quant el moment és oportú per a insistir-hi.

No ens atenguem d'una manera absoluta a les herències; no ens volguem recordar ara com ara d'aquells públics nombrosos, fantàsticament nombrosos, que acudiren als concursos tràgics dels hel·lens; ni als que ompleren places públiques o extensions fabuloses de terreny, durant les representacions dels misteris allà en l'edat mitjana.

Atendre's a les herències per sistema, sol conduir a un cau de confusions.

No volguem tampoc treure exemple de moltes coses que passen avui dia davant de públics nombrosos arreu d'Europa i encara més a Amèrica.

Tot això no ens serviria de gran cosa. Els públics nombrosos, ara com ara, no poden resoldre res més que un cas d'aclamació o bé un cas d'insospitat propòsit.

En els moments actuals, val a dir-ho, d'on pot venir, en fet de Teatre, la cosa consagrada per aclamació popular, si el cas no és determinat per un moviment d'alta devoció en el sentit que sia? Es que es troba en lloc la devoció popular, la veritable devoció, per la idea o per la tendència que es vulga? D'altra part, si el poble omplena teatres en altre sentit que aquest, per què ho fa? Perque el major nombre d'ell necessita calmar així la set de contacte perllongador de la innata barroeria.

Els grans públics, doncs, en aquests moments, determinen tan sols punts d'obrir errats, i fins en el cas de les deixes de passades consagracions de la fictícia cosa, ens trobaríem

en el mateix pla, i per tant, no poden ni deuen aparèixer als nostres ulls com afirmació de cap tendència verament regeneradora del Teatre. Cal, doncs, viure previngut, perque si és innegable que als ulls de l'inexpert la multitud té una força arrabassadora, fins l'expert deu vetllar seguidament, per tant de sustreure's n.

Es encara aquesta una seducció, un perill de l'espectacle, aquella mateixa seducció que fa deturar al descregut davant una processó, o al socialista davant un corteig reial.

Es precís defugir la temptació de les multituds, si voleu fer quelcom en profit d'elles mateixes; i és també per això que ens cal fomentar el petit cenacle, en espera de què, partint d'ell, ens arribi el moment del fet consagrabable. No hi ha dubte que, parlant en aquest to, es poden ferir d'arrel un sens nombre d'interessos materials, que apoiant-se en la ignominiosa explotació del sentit popular han pres caient de cosa consentida, i fins en certs moments aclamada. Tant se val: les intencions que ens porten a dir el que diem són massa altes perquè un escull tan diminut pugui deturar-les.

* * *

Quan ens determinàrem a fundar el nostre *Teatre Intim* (fa alguns anys), amb la intenció d'emancipar-nos de la disciplina desmoralitzadora que ha vingut a bastir el criteri equivocat de les actuals manifestacions teatrals, lluitàvem només amb la força acceptada d'unes empreses—molt poques—que no creien fer cap mal fent el mal que feien, i uns pocs

autors, seguidors sincers de les ximpleries, que distretament havien confós amb el Teatre. Aleshores ens dèiem: «A la volta d'uns anys això haurà canviat, i home de teatre que es manifestí, combregarà en el nostre altar.» Han passat bona colla d'anys, i per més que també han passat per nosaltres, resulta còmic adonar-se que nosaltres veiem les coses amb aquell mateix anhel d'emancipació, encara més necessari avui que aleshores, i bona part d'elements nous neixen vells als nostres ulls, perquè apareixen del primer moment completament tarats dels mals o les herències velles.

Es a dir, que el fet del *petit cenacle*, combatut ahir pels industrials del Teatre, ho és avui (potser encobertament), però ho és per cert nombre d'elements que a primer cop d'ull sembla que s'hi tindrien de trobar a meravella.

El cas s'explica, no obstant, si aquest fet s'involucra amb tota la faramalla de confusions de què és víctima el Teatre, de les quals varem parlar extensament en la nostra conferència donada a l'Ateneu de Madrid el mes d'abril passat, i també perquè, per damunt de totes aquelles confusions, en el cas salvador del petit cenacle s'hi complica un aspecte d'ordre purament econòmic, que lleva al Teatre tota esperança de lucre i reclama dels elements que l'integrin la mateixa abnegació que condueix l'ànima generosa a realitzar la bona obra.

Certament que aquests punts d'obir són a propòsit per a fer esclafir de riure en els moments actuals. En els moments de la fallida completa d'aquells sentimentalismes, d'aquells altruismes que el segle XIX va propalar tan hipòcritament, com va fer-ho amb les idees igualitàries i d'emancipació social. I perquè el mal derivat d'una liquidació desastrosa ha arribat a infiltrar-se fins en l'ànima del poeta actual, les coses del sentiment trontollen i amenacen ruïna.

No és estrany, doncs, que el *petit cenacle* no tingui arreu del món l'acceptació que es mereix, especialment per part dels professionals.

En els moments de fundació del nostre anomenat *Teatre Intim*, el de Lugne Poe, a París, li feia parella, i aquell a París i el nostre a Barcelona hissaren senyera de redempció. D'això són molts els que deuriem estar-ne enterats i no n'estan, i es per això que nosaltres ho fem constar. Perquè val a dir que tant com tenim la vista fina per descobrir les coses de fora casa, som curts de vista per a adonar-nos del que tenim a quatre passes.

Sí: l'*Œuvre* a París i l'*Intim* a Barcelona (no diem allò de *modèstia apart*, perquè ens faria escapar el riure) varen ésser davanters

de la bona nova, contra l'opinió dels arribats.

Antoine, que havia simpatitzat amb el *petit cenacle*, tingué après la visió del càrrec oficial, i acabà amb un dèficit de trescents mil francs a l'Odeon.

Lugne Poe ha seguit una vida artística d'alts i baixos, però encara viu. El *Teatre Intim* pot dir-ne altre tant, i pot dir també que ara es disposa a manifestar-se de nou, perquè veu que té encara missions a complir.

Posteriorment als nostres intents, Reinhardt; els cenacles anglesos—escassos els altres disseminats per Alemanya—han portat com conseqüència la derivació dels petits cenacles a l'ordre del dia, especialment a França, és a dir, a París, i com és natural, aquí han pres ja uns aires, per moments, tan antipàtics com els teatres d'explotació, perquè no fan altra cosa que anar-los a la saga, amb la disfressa però de cosa excepcional, i ja ens trobem en el cas dels perjudicis ocasionats per l'esforç que es deriva de l'acreditament d'una marca qualsevol, és a dir, que ja tornem a caure del costat de la incomprensió, de la terrible i atúidora incomprensió, que com una maledicció pesa damunt de l'art més generós que posseeixen els homes.

Es troba en l'ambient la necessitat del *petit cenacle teatral*, això és ben cert; s'ha demostrat a totes llums que la sola esperança d'un públic en l'avenir, no pot ésser altra que la que provingui del *petit cenacle*, i si bé és cert que són encara molts els que no se'n saben avenir, val a dir que són poquíssims els *petits cenacles* perfectes—si és que n'existeix un.

Però perquè, em pregunto jo, no se'n saben avenir els que tan clar deuriem veure-ho? Les tendències artístiques en general emanen sempre d'un focus potencial que les imposa des del seu petit ambient, fins a fer-ne un dogma.

Tan sols el Teatre accepta equivocadament la imposició brutal del seu esforç davant un públic nombrós i quasi sempre impreparat.

El *petit cenacle* resol molts aspectes en el terreny de la lluita i en el de l'acceptació. No és, com creuen els més, un fet d'isolament i de covardia: és la mateixa activitat en el pla d'una reflexió necessària que es revela amb l'intent d'assegurar-se d'ella mateixa; és un intent de concòrdia definitiva, perquè accepta l'acord fins en el desacord; és un fet constructiu; una veritable tasca analítica en tots sentits; una comprovació de forces i de valors, una escola, en fi, d'afinacions múltiples capaces per elles soles de descobrir i aplanar els camins definitius que seran més endavant oferts a la inadvertència pública.

Es precis fomentar el *petit cenacle*, entre al-

tres raons, i fins podríem dir com una raó cabdal, per a tractar de veure si en la intimitat més acurada podem treure en clar què ens cal per tal d'assolir una fisonomia veritablement nacional, en fet de Teatre; si ens cal insistir-hi, o determinem d'un cop per sempre si no val la pena d'amoïnar-s'hi més i cada un resta facultat per a tirar obertament pel seu costat, sense formes retòriques amparadores d'un *bluf* que fa pena. Perquè el cas del nostre Teatre és únic al món, i d'això ja en parlarem un altre dia. De moment n'hi haurà

prou amb deixar ben sentat que per damunt la indiferència o la ignorància de la majoria d'homes significats, que no haurien d'aparèixer indiferents ni ignorants davant un problema tan viu com ho és el del Teatre, no hi serà de més que es redreci la iniciativa particular, per si pot arribar a esperonar les forces dormides, i si no arriba a tant, que pugui quan menys viure i morir en els esplendors d'una consciència tranquil·la.

ADRIÀ GUAL

Moralitats i pretextos

DARRERA HORA

Fullejant l'*Enquête sur les maîtres de la jeune littérature*, desenrotllada pels senyors Pierre Varillon i Henri Rambaud i publicada per la casa Bloud i Gay, i, deixant a part la parcialitat amb que hagi estat provocada, per mica que apliquem l'esperit a treure el sentit general de les opinions que recull ens adonarem de seguida que (entre els mots d'ordre que bé podrien ésser: *kalos* dels grecs i *virtus* dels romans, amb tot l'encarcament d'un doble artifici triat o acceptat) no deixa de tenir una significació inequívoca el mestratge de Barrès, Bourget, Maurras, Gide, i Paul Valery proclamat per les noves generacions i l'advocació, com un exemple, dels camins de Baudelaire i de Fromentin esmentats com a patrons d'una direcció o d'una conducta literàries. Diríem també que és prou significativa la omissió injusta de Romain Rolland i d'alguns capdavanters d'esquerra.

Si ens fixem d'una manera especial en els més triats dels joves convidats a l'enquesta, l'obra dels quals comença de respondre ja a llurs afirmacions (Pierre Drieu-La Rochelle, Jacques de Lacretelle, Gonzague Truc, Lucien Fabre, André Therive, Henri de Montherlant, François Mauriac, Jules Supervielle) els veurem dominats per la necessitat de la grandesa, però castigats també per un excés de bon gust i d'intel·ligència que els fa més lúcids, tant com els disminueix la potència creadora.

Creuen, certament, en el perpetua perfeccionament de l'ànima; el desitgen i el criden, però l'amor desinteressat de les coses del pensament va més enllà de les clarors del guiatge i detura la perfecció per excés d'anàlisi.

Ens prometíem la veritat de les grans passions en marxa que caracteritza els homes re-

presentatius, i ens trobem davant per davant d'una mena d'erudits de la consciència que es coneixen massa bé. Entre el desig i els llibres, la llei que invoquen per al govern d'ells mateixos no és sinó la crítica estèril d'ells mateixos.

I així, com les noves generacions franceses, trobem també estigmatitzades per senyals semblants les noves generacions d'Anglaterra o d'Alemania.

John Rodker, que als vintinou anys és saludat com una glòria naixent entre els anglesos, es mou dins les mateixes limitacions analítiques que van, amb diverses traduccions personals, és clar, des de H. D. Lawrence a James Joyce, passant pel brillant estol femení de Clemence Dane, Rebeca West, Virginia Woolf i Dorothy Richardson, culminant en la sensibilitat malaguanyada de Katherine Mansfield, creadora d'una nova lògica de la percepció i de l'expressió que arriba a fer-nos semblar empobrida i gairebé inservible la lògica discursiva acceptada fins ara.

K. Edschmid, Wilhelm Michel, C. Micrendorff i d'altres, considerats els infantadors de l'expressionisme i de les noves valors de l'esperit entre els alemanys, són crítics per damunt de tot. Entre els llibres d'Edschmid cal assenyalar com els més significatius dos llibres de comentaris: *La ninfa de dos caps* i *El decameron dels llibres*. Fins els poetes purs com Werfel escolleixen temes d'estudi per a la seva inspiració. Entre Enric Mann i Max Brod (esmentem a l'atzar), és constant una dèria explicativa i comprensiva.

No passa el mateix a Itàlia, on la glòria una mica tardana del Panzini i del Pirandello és prou eloqüent, i la pruija de la síntesi verbal i gràfica dels poetes de darrera hora agota la paradoxa exacerbant fins l'esquema de la voluntat analítica?

I entre els espanyols no triaríem com el millor i més segur de senyoria lírica el més documentat dels escriptors, el més culte de tots, l'Enric Diez-Canedo? No és també un intel·lectual el Pèrez de Ayala?

Si aquest estat general de la cultura representa una minva, a Catalunya ha estat insi-

nuat el remei: «Viure contra meditar», dèiem un dia. Tornem a cercar les gestes simples de l'home, sense cap de les preocupacions de Freud ni de les influències dels escriptors russos.

J. M. LÓPEZ-PICÓ

L'extraordinari Francesc Pujols

(Provisionals dades per a un futur estudi)

(Acabament)

II

IX. L'il·luminisme maragallià, en bona realitat, no té altre punt de contacte essencial amb aquest mica enigmàtic Francesc Pujols, que el de la data cronològica. Dominava Maragall quan eixí Francesc Pujols. I tots els intel·lectuals que brollaren en aquella època, en més o menys foren influenciats pel Mestre.—Es la conegudíssima atracció de les grans personalitats.—La influència maragalliana és absolutament epidèmica i circumstancial, té altres singulars derivacions en l'ànima de Francesc Pujols. Un estudi a fer, interessantíssim, és el de la corba d'aquestes derivacions. La influència de Maragall en Francesc Pujols dona per resultat actual aquesta peculiaríssima embriaguesa dels períodes de la prosa més perillosa d'imitar de Catalunya. Una prosa Pujols, no creada per Francesc Pujols, però, no té altre robust origen que l'il·luminisme maragallià. Potser és així com estil de reacció, d'anti-toxina, de defensa psicològica. La posició mental de Maragall no pot ésser còmodament i amb naturalitat mantinguda. Es una posició cara—en el doble sentit del mot,—que no poden permetre's sinó unes poques individualitats.—Potser dintre d'un mateix reialme d'instints nacionals, i, consegüentment, dins d'un mateix ambient de cultura, no es trobarien dos autors tan agonalment i fantàstica diferents. Perquè Francesc Pujols és quelcom de força distint del revés de Maragall. D'ésser l'exacte o molt pròxim revés, encara hi hauria mètode per establir-hi una relació. Però aquesta relació, avui, s'és esvaïda.—Es com comparar una obra mestra, i una genial shakespeariana paròdia, descomunament *sui generis*, i també

obra mestra—però pertanyent ambdues a ordres psicològics distints a *ultrança*.—Maragall i Pujols!—Hi heu pensat bé, senyors crítics?—Quin acoblament extraordinari entre els més extraordinaris imaginables, en les catalanes coses!—Heu's aquí la *i* que més inversemblantment hagi mai servit de pont entre dues psicologies més dissemblants i heterogènies.—La abraçadabrant sornagueria page-sívola de Francesc Pujols enfront d'aquell sant panteisme ortodoxe de Maragall!—El franciscanisme d'or del poeta de «La Vaca cega» i «L'oda infinita», davant de l'irònic i mica espantat conservadurisme de Francesc Pujols—en el fons tant senyorilment, tan delitosament escèptic!—Heu vist mai dues coses més antitètiques, més estranyes l'una a l'altra? Quines coses més llunyes, la *sumpèctica* de Pujols i l'embadaliment lluminós i optimista de Maragall! Aquests dos homes, altra paral·lelisme ètic i possible no tenen que el comú denominador d'ésser calans-poetes.

X. La ironia que batega tímida i enormement àdhuc alhora, en l'humorisme únic de Francesc Pujols, no té precisament, altre origen que la reacció d'aquesta sornagueria tan catalana com sense límits imaginables, davant de la posició encantada, dionissíacament devota i mica infinita de Maragall.—L'infinit, per a un català veritable, és quelcom que manca de sentit i de compatibilitat real pensable. Què de coses bellíssimes a dir un dia sobre el català com a condensador, captor, mesurador únic de realitat! Es potser aquest coneixement instintiu, secular i profund,—el que li ha costat més car. Qui sab si sense aquest assenyat instint avui faria altre paper a Europa—i no hauria de tornar a ésser independent!—La serenitat de nostres lliures au-

tors futurs els hi permetrà estudiar aquestes coses vivíssimes. Hauran un lleure que, amb la independència, possibilitzaran quelcom així com una geografia i una mecànica psicològiques, que els patriòtics i culturals deures avui no admeten. Semblarien una disbauxa, una crueltat i un mancament alhora.—La precisió, el quasi brutal i cegat instint de la realitat de Francesc Pujols—a estones rabelaisià,—no podrà mai concebre com a viables les que podríem nomenar extracosos o coses ultraconceptuals. La imatge de la realitat, les coses reals, substantives, els fets—i Francesc Pujols no ha pensat ni sisquera *possible* que de tot això s'en podia dubtar,—li lleven la volada devers les idees eternes, infinites, indefinibles, que ell mai voldrà comprendre, ni lícal.—La mateixa manera, l'estil amb què encalça els mots que representen aquelles idees, delatan més aviat una nosa inevitable, que no pas altra cosa.—Preferiria desfer-se'n amb un silenci o una frase com si s'espolsés del damunt una incomoditat. D'aquesta incompatibilitat psicològica, quasi física, se'n allibera automàticament amb una reverència tant desproporcionada, tant excessiva i tant deliciosament taujana, que el sublim concepte, ja deformat, és ofegat en una atmòsfera paradoxalment còmica tal, que el lector, un poc perdut, oblida la sublim idea per gaudir de la inesperada allau d'imatges enormes i, sovint, contradictòries, que li ofereix l'ampla sensualitat de l'autor.—Dels conceptes, Francesc Pujols, no en pren més que els confirmadors i protectors dels seus instints aguditzats, sensibilitzats, *àgils*—com aparells de precisió. Volem dir aquesta audàcia: Francesc Pujols, és un dels homes que hagi operat més belles i profundes mesures catalanes de la realitat.—La seva força és que ho creu així, en absolut: la seva gràcia, que ho sap dissimular com ningú.—S'imagina ara el resultat brugidosament gai i pertorbador alhora, del topament dels grossos conceptes amb aquesta força de precisió al servei d'un gran, d'un veritable poeta líric?—Quan Francesc Pujols mesura els conceptes amb els seus instints, s'escau un fort desequilibri, que no restableix en la seva ànima sinó la ironia sana, bell pic sorruda, un si és no és infantívola i bellíssimament lleugera, d'un dels homes més aferrats al sentit de la terra i a les coses reals que mai hagi existit al món.

XI. Hom parla del cinisme de Francesc Pujols. Però el cinisme veritable és ben altra cosa, pervé d'altres climes psíquics. No cal confondre dintre d'aquesta denominació famosa—inaugurada gairebé oficialment pel cèlebre Diògenes—a homes tan distants d'ànima com el fantàstic Jules Heine, autor de

Aphrodisie de Thalie, l'aventurer Casanova, el brutal Multatuli, i el regularíssim, el catalaníssim, el gràcil anti-aventurer de la pensa Francesc Pujols. Si aquest s'embarca en alguna aventura *venturera* de la pensa, la racionalitat el fa recular de seguida—i d'aquesta reculada en fa una obra mestra d'*humour* nostrat i d'inesperades coses. Perquè el que Francesc Pujols equilibra per retornar indemne i bon xic esporuguit al pairal punt de partida, és simplement absurd de vegades.—Ara bé, aquesta meravellosa apariència de cinisme—capaç d'enganyar al millor psicòleg, no és més que una ingenuïtat colossal, que pugna per dissimular-se i que sura per damunt de son profund ràcic instint de malfiança d'ell mateix, de les coses i dels conceptes. És aquesta ingenuïtat el que li atorga aquelles audàcies enormement incongruents, estranyes, veritables prodigis de desproporció entre els mots i les idees,—aquestes pujolianes idees insòlites i repentines, vastes caricatures, paradoxals paròdies úniques, que posen, cara a cara, coses que mai cap intel·lecte humà havia gosat de relacionar. L'aparent irrespecte de Francesc Pujols no és cinisme, sinó ingenuïtat. Aquesta ingenuïtat polifacial i profusa fa que, sovint, Francesc Pujols ignori o sembli ignorar la importància del mot segons el lloc de l'oració que li destina. I així mateix li ocorre amb les idees. És com un matemàtic que inconscientment variés els signes de què es serveix: el resultat, a més de sorprenent, a voltes seria hilarant.—Direm encara que en el fons d'aquest cinisme laminar, superficial, encara hi ha tot el caliver *de la vaga esperança* d'haver dit el mot que calia, d'haver indicat el camí recte i segur de la bona solució—o quan més no, de la solució més exactament compatible amb el tarannà normal dels catalans.

XII. Heu's aquí, doncs, un home bellament ingenu en tantes de coses, que no acabant o no volent capir la importància de moltes se'n malfia, procurant però, per un tomb delitosíssim del seu temperament, per un especialíssim respecte humà, que no se li conegui aquesta malfiança. En aquesta dissimulació hi ha potser molta d'ironia, bon xic d'amor propi i ben catalana deferència envers l'amic lector. Hi ha potser també una delicada actitud de defensa biològica, una auto-immunització.—Obligat a parlar i dir, ha de fer tants d'equilibris per a substituir les dues mancances cabdals, que, forçivolament, per a no semblar hipòcrita, ha d'aparèixer semblant a un cínic o bé un creador pur d'imatges.—La ingenuïtat calda, experimentada, immensa, d'aquest meravellós i dionissíac, malfiat únic, es palpa quasi en el to, el ritme, els

subjectes mentals de les seves proses inimitables, i en les seves preferències líriques i sintàxiques, en el triatge dels assumptes, èpoques i arguments. La mateixa bona fe interior que li permet proposar-se aquella sèrie de grans llibres—que inaugurarà amb el famós *Concepte de la ciència catalana*—és, avui, en aquest primer quart del xxè segle que el decideix a escriure aquella inimaginable traducció parafràsica del *Llibre de Job* i aquesta *Medeia*, que no hi ha mètode per a classificar. És una ingenuïtat magnífica i robusta el *primum movens* d'aquestes obres exorbitants. *Medeia*, en un intel·lecte francès d'ara, serà sempre una cosa clàssicament morta, exercici retòric i pose de deixeble aprofitat. La pròdiga i vigilant ingenuïtat de Francesc Pujols, en fa quelcom definitivament *hors-concours*.

XIII. Menys en els esponerosos inflats elogis *verbàlics*—d'una fosforescent ironia ultrancera que desarma a la mateixa *víctima* escollida.—Francesc Pujols oscila sempre entre un món interior miraculosament precís, concret, escorça de la realitat portat a son màxim—tot el contrari de tota fantasmagoria i de tota credulitat,—i el món de la seva fantasia sobre les coses exteriors, on exerceix jurisdicció absoluta el poeta líric.—Un món regeix constantment l'altre, però tan aviat és el primer com el segon. El primer representa tots els atavismes, herències o coses adquirides definitivament.—I aquesta rara suma és, en veritat, quelcom d'extraviador i d'incommensurable. El segon representa tota la llibertat del poeta davant les coses del món i llurs conceptes:—és com un fluir d'alegria,—é una inefable porta per on s'escapoleix de les realitats aquell home ingenu del país menys ingenu de la terra,—que coneix a fons, més a fons de què molts contemporanis seus poden sospitar, les immutables valors vives del món.—Si un dia, per atzar, en l'esdevenidor, aquests dos mons, que Francesc Pujols amb tanta de cura tracta de lligar i enxarxar fins a quedar com sospesos per una raríssima prestidigitació en l'aire, es separessin,—potser aquest autor extraordinari ens donaria unes obres encara més contradictòries i extraordinàries. No fóra inversemblant, si imperés

el primer món, que aquest equívocament gai Pujols escrivís una obra d'una psicologia tan segada i tan amarga, sense provatures de consol, que de pur escèptica semblés el plany del misantrop més pessimista. Però, quins joiells de psicologia s'hi trobarien! què de profundes y *veres* observacions sobre els homes i les nostres dèries!—I si triomfés el poeta, potser llegiríem coses *hantées*, al·lucinades, il·luminades, fermes—en desmesura grandioses, terribles a la faisó de l'evangelista que vivia a Patmos.—*Medeia* és més aviat un símptoma, un avís, una anticipació.—Si Francesc Pujols no té a la mà l'aparell derivador i deflejatori d'un diari; si deu de concentrar-se, podrà potser donar una obra irresistiblement, colossalment, immortalment bufa—com a *rèplica*. Sia com vulla, una de les dues més amunt esmentades formes d'expressió, no constituïrien una sorpresa. Tot el contrari—s'espera.

XIV. Francesc Pujols és la vera representació de la valor cultural i psicològica de l'intel·lecte català, del que portem de segle. Perquè, malgrat el gran treball fet, no hem avançat prou en el camí de la cultura per a poder establir sòlidament conceptes inviolablement propis, que alhora sien admesos universalment. Calen encara moltes obres, alguns anys i belles reincorporacions als ancians instints i a les eternes coses, per a parlar amb fonament d'una vera cultura catalana. Aquesta és la glòria i la sort dels catalans—que, avui per avui, equivalen a un europeu tresor d'energies per encetar.—Francesc Pujols, que no és un mestre mental com altres, que entre moltes gentileşes té la de prescindir de convèncer i demostrar, és avui en l'inici de la seva època definitiva. Així, és molt probable que torni als primitius paràgrafs curts, però amarats aquesta volta d'una imatgeria que els faci talment de polsina d'or esbarriant-se a caprici del ventijol joguiner. I amb una nova harmonia i una més madura profunditat, donarà a Catalunya obres encara més extraordinàries.

CRISTÒFOR DE DOMENEC

Juliol de 1923.

Aportacions

GOTTFRIED KELLER

La primera traducció nostrada que coneixem d'aquest autor, aparegué inserida en el magazine «D'ací i d'allà», del mes d'octubre de l'any passat.

Avui que LA REVISTA publica la segona, creiem oportú oferir una petita nota biogràfica d'aquest autor, fins fa poc amb prou feines conegut a Catalunya.

Gottfried Keller va néixer a Zurich el 19 de juliol de 1819.

Volgué conrear la pintura, i després de llargs infortunis l'adveniment d'una modesta fortuna li permeté traslladar-se a Munich (1840), no essent admès a l'Acadèmia de Belles Arts, veient-se obligat a seguir els estudis com autodidacta.

Dos anys després retornà a la seva pàtria decebut, desenganyat. Hi vegetà durant sis anys, fins que se li revelà la veritable vocació que no era el pinzell sinó la ploma.

En 1845 començà a publicar les primeres poesies.

Els seus amics obtingueren de l'Estat una pensió amb la qual Keller pogué traslladar-se a la Universitat d'Heidelberg i després a Berlín (1850). Publicà en periòdics ses primeres novel·les, retornà novament a la seva pàtria el 1855, i el 1859, quan el poeta ja tenia 40 anys, fou nomenat canceller de l'Estat i regidor.

Començà per ell una vida tranquil·la, burgesa gairebé, i el poeta l'aprofità per escriure noves obres i publicar una edició revisada de la seva novel·la millor: «Der Grüne Heinrich.»

L'esdeveniment del seu cinquantè natalici tingué caràcter de festa nacional. Als 57 anys deixà els càrrecs y es dedicà exclusivament a les Muses.

Morí el 1890, gaudint de la general estimació del poble suís, que el considera encara avui com el més prestigiós escriptor que hagi nascut en terra helvètica.

Nietzche, en una lletra escrita a Hipòlit Taine el 4 de juliol de 1887 des de Gils-Maria, deia de Keller: «El poeta suís, al meu juí, l'únic poeta alemany de l'actualitat.»

LA VERGE I LA MONJA

*«He dit: Oh, si tingués les ales del colom
volaria i trobaria el repòs!»*

Salms, 55-7.

Dalt d'una muntanya s'aixecava un convent que mirava al lluny per les obertures que s'obrien en ses façanes resplendents. Per dintre era ple de dones formoses i lletges, però servidores totes, i segons regla severa, del Senyor i la seva virginal Mare.

La més formosa de les monges es deia Beatriu i era la zeladora. Ben plantada i de maneres aristòcrates, era fidel complidora dels seus serveis: curava del chor, de l'altar i la sacristia i tocava la campana abans de la sortida del sol i després d'aparèixer en el cel l'estrella Venus.

Malgrat els seus múltiples quefers li sobrava molt temps, i durant aquests instants de vacança els esguards li fugien cap a les llunyanies blavisses i els ulls esdevien humitosos: veia l'espurneig d'armes, oia els corns dels caça-

dors en les bosquíes i fins els crits alegres dels homes... El seu pit s'omplenava d'enyorances del món.

Finalment no pogué contenir per més temps els seus desigs, i una nit clara de juny després d'haver-se calçat unes sabates noves i fortes i enllestida ja per a empendre el camí, s'agenollà davant l'altar i digué a la Verge Maria: «T'he servit molts anys fidelment, però ara pren-les tu les claus, puix ja no puc lluitar per més temps amb el meu cor!»

Dit això, posà el manyoc de claus sobre l'altar i eixí del convent. Baixà per la solitud de la muntanya fins arribar a un encreuament de camins vorejats d'alzinars.

Indecisa de la ruta a seguir, va asseure's en el banc que com un convit als vianants s'oferia al costat d'una font que a la vora del camí neixia d'entre mig d'unes roques.

Romangué asseguda en aquell banc fins que sortí el sol, el qual la va veure tota humida de la rosada caiguda.

El sol pujà després a les copes dels arbres i deixà caure més tard els seus raigs sobre

aquell camí selvàtic, en el qual trobaren un meravellós cavaller armat que avançava solitari dalt del cavall.

En aparèixer prop de la font, la monja mirà i remirà fixament i sense perdre'n ni un detall la baronil aparició, però romangué tan quieta que de no ésser la fontana, el soroll de la qual en ferir les oïdes del cavaller feu que dirigís l'esguard cap aquell cantó, ni l'hagués vista.

Seguidament es dirigí fins a la font, baixà del cavall i el feu beure, ensems que saludava respectuosament a la monja.

Aquell vianant era un croat qui després de llarga absència i perduda tota la seva gent reprenia el camí de la pàtria. Es mantenia en actitud respectuosa, si bé no separava ni un moment l'esguard de la bellesa femenina, la qual pel seu cantó i si fa o no fa feia el mateix, esguardant a aquell guerrer tan fixament com abans. Allò ja era un bon moç del món que tant i tant temps havia enyorat n silenci! Però de cop i volta sentí vergonya baixà la vista.

Finalment el cavaller li preguntà on anava i si en quelcom podia servir-la. El to ferm d'aquelles paraules va fer-la estremir de cap a peus, tornà a mirar-se'l, i fascinada pel seu esguard confessà que havia fugit del convent per a veure món, però que ja tenia por i no sabia on encaminar-se.

El cavaller rigué de bona gana i oferí a la dama de conduir-la pel bon camí si volia posar-se sota la seva protecció. Afegí que el seu castell sols era distant un dia de camí i que en ell podria—si així li era grat—preparar tranquil·lament i empendre, després de madurar bé el seu plan, la projectada excursió pel món.

Sense respondre, però tampoc sense oposar resistència, encara que tremolant una mica, es deixà muntar dalt del cavall, sobre el qual pujà seguidament el cavaller.

De tal faicó i la cara d'ella feta una rajola, anaven al trot per boscos i prades.

Durant unes quatre centes passes s'aguantà drete, mirant sempre al lluny i apoiant la mà en el pit del genet. Però poc després era la seva cara gentil la que s'apoiava en aquell pit, sense queixar-se dels besos que el bèlic croat li oferia, i després d'un tres centes passes més els tornava amb tanta traça com si mai en la seva vida hagués tocat la campana d'un claustre.

En aquestes circumstàncies hom comprèn que no veien res del paisatge que travessaven, i la monja, que fins feia poc havia enyorat el món llunyà, tancava ara els seus ulls davant d'ell i s'acontentava amb la comarca que el cavall podia traginar sobre el seu llom.

Wonnebold, el cavaller, amb prou feines si pensà en el castell dels seus pares fins que es trobà en front del mateix. La llum de la lluna feia que la silueta de les torratxes ressaltés amb tota claredat. Un gran silenci regnava al voltant, i ni dins del castell ni en lloc hom no albirava una llum.

Els pares del croat havien mort i tot el servei havia marxat. Restava només un majordom molt vell, el qual, després de molt trucar, aparegué amb una llanterna i morí gairebé d'alegria en trobar al cavaller davant la porta que amb tanta fadiga acabava d'obrir.

El bon vellet, malgrat la solitud i els seus molts anys, havia reeixit a conservar en bon estat l'interior del castell, principalment la cambra del cavaller, la qual sempre l'havia tinguda disposada per a que pogués reposar-hi bell punt arribés dels seus llargs viatges.

Així Beatriu descansà amb ell i pogué satisfer els seus desigs.

Cap dels dos pensava en separar-se. Wonnebold obrí les arquees de la seva mare i Beatriu es vestí les riques vestimentes i s'empolainà amb les joies.

Vivien alegres i contents, no gaudint la dama ni de drets ni de nom, ja que el seu amant la considerava com una serva: però ella no demanava més.

Un dia un baró estranger acompanyat de gran sèquit visità el castell, el qual entretant s'havia tornat a poblar de servents. En honor dels visitants es donaren moltes festes. I finalment els homes prengueren també els daus, joc en el qual el senyor del castell tenia tanta sort i tan seguida, que ubriac i segur d'ella jugà el millor que tenia, és a dir, es jugà la formosa Beatriu tal com allí es trobava, curullada de joies precioses, contra un castellet vell i malincònic que apostà el seu contrincant.

Beatriu, que des del començament havia seguit el joc alegrement, empalidí i no sens motiu, doncs la sort abandonà l'atrevit i afavorí el baró.

Aquest no trigà en marxar, enduent-se el dolç premi aconseguit; amb prou feines si Beatriu tingué temps per a recollir els daus maleïts i abscondir-los en son pit, acompanyant després, feta un devassall de llàgrimes, al poc escrupulós guanyador.

Després de trotar algunes hores, el seguici arribà a un bonic bosquet de joves faigs pel qual corria un reguerol. Les fulles tendres dels arbres formaven com una tenda de seda verda sostinguda pels pals argentats sota dels quals es veia el païssatge estival. El baró decidí descansar en aquest lloc, manant a la seva gent que avancessin un bon tros de camí.

Restaren sols Beatriu i el baró, asseient-se ambdós sota aquella volta verda. Aquest

inicià alguna carícia i pretingué atreure a la seva presa, però Beatriu s'aixecà esquívola i clavant-li una mirada encesa con flames vingué a dir-li «que si bé havia guanyat la seva persona, no perxò havia guanyat el seu cor, el qual no es podia pas obtenir per un parell de velles muralles. Si ell era realment un home, podia jugar quelcom de més vàlua. Si volia jugar-se la vida, ella es jugaria el cor, i de perdre li perteneixeria per a sempre. Però si fos ella la que guanyés, disposaria de la vida del baró i a més é més retornaria a ésser mestressa de tota la seva persona.»

Digué tot això amb tal to de veu i mirant-se'l d'una manera tan estranya, que el cor del baró batejava més fort i esguardava meravellat aquella dona, la formosor de la qual no sols augmentava sinó que esdevenia més engrescadora.

Amb veu més baixa i esguard interrogant continuà: «Qui voldrà estimar una dona sens ésser estimat d'ella? Qui no voldrà convèncer a la seva amor de què és un valent? «Doneu-me vostre espasa. Preneu aquests daus, tireu-los, i si guanyeu viurem units com dos veritables amants.»

Al mateix temps posava en les seves mans els daus de vori, encara calents del pit del qual els treia. El baró li entregà l'espasa amb el cinturó i llançà els daus, que marcaren onze punts. Aleshores va agafar-los Beatriu, i mentre els garvellava en el buit de la mà invocava secretament a la Verge Maria. Llançà les fitxes i guanyà, marcant dotze punts.

—Us regalo vostra vida.

I inclinant-se seriosa davant el baró es recollí una mica els vestits, es posà l'espasa sota el braç i s'allunyà depressa en la direcció per on havien vingut. Però així que es considerà prou allunyada per no ésser vista deixà el camí i voltant el bosquet tornà a entrar-hi, amagant-se darrera uns faigs i a una cinquantena de passes del pobre enganyat.

Estigué ben quieta; un raig de sol va caure sobre una de les pedres precioses que li ornaven el coll i el seu brill es veia en tot el bosc. El mateix baró va veure'l, però astorat com estava no atinà en què pogués ésser altra cosa que una gota de rosada sobre una fulla i no es fixà més en ell.

Desvetllat per fi de la mena d'encantament en què havia caigut, bufà impetuosament en el corn de cacera, i una volta en companyia de la seva gent pujà a cavall i corregueren tots darrera la fugitiva per a empaitar-la.

Passà una hora i potser més i tot. Els genets tornaren a passar cella-junts i despitats per sota els faigs. Anaven poc a poc, i aquesta vegada no feren parada.

Beatriu, que estava a l'agoit i veient la ruta lliure, emprengué el camí del castell sens tenir en compte per res les seves boniques sabatetes.

Wonnebold, durant tot aquest temps havia sofert en gran, i els martiris del despit i el remordiment el turmentaven. Considerava el menyspreu en què el tindria l'amant perduda tan estúpidament. I agreujava el seu mal repetint-se una volta i altra que no podria viure sense l'amor d'ella i que l'estimava amb desfici.

Per això, quan Beatriu comparegué al seu davant, es llançà als seus braços, sense que ni l'un pensés en dir la seva sorpresa ni l'altre en exposar queixes i retrets.

Wonnebold rigué amb grans escarafalls de la idea estratègica, però esdevingué pensatiu tot constatant la fidelitat d'aquella dona, ja que fent justícia al baró cal esmentar que era un home ben plantat i no del tot lleig.

Per a evitar possibles accidents en el futur feu de Beatriu la seva muller legal davant tota la gent i servents, esdevenint des d'aleshores una castellana que no tenia pariona ni en caceres, ni festes i balls, ni en les barraques del servos, ni en l'oratori senyorial de l'església.

Passaren els anys, i en dotze fruitoses tardors donà al seu espòs vuit fills que cresqueren com joves cervos.

Quan l'hereu arribà als divuit anys, Beatriu s'aixecà una nit de tardor del costat del seu Wonnebold sens que ell n'hagués esment, col·locà amb molt compte els trajos mundans dins les mateixes arques de les quals eixiren, va tancar-les i deixà les claus al costat del seu espòs dormit. Després se n'anà descalça als dormitoris dels seus fills i els besà l'un darrera l'altre. Retornà aleshores al llit del seu marit, el besà, es tallà la llarga cabellera i vestint-se novament l'obscur trajo de monja que tenia curosament guardat, deixà clandestinament el castell i s'encaminà a través dels vents de la nit tardoral i de les fulles caigudes fins al convent que temps enrera havia abandonat. Tot caminant, els grans del rosari anaven pels seus dits, i resant i preguntant remembrava la vida que deixava.

Caminà de semblant faisó fins que es trobà davant la porta del convent. En tustar-la, obrí la portera, que s'havia envellit no poc, i la qual saludà a Beatriu tranquil·lament com si amb prou feines la seva absència hagués durat una hora.

Beatriu anà a l'església i s'agenollà davant l'altar de la Santa Verge, la qual enraonà així: «T'has quedat fora no poc de temps, filla meva! Fins avui he fet els teus serveis de zeladora, i creu que estic ben contenta del

teu retorn i de què tornis a encarregar-te de les claus.»

La imatge s'inclinà i donà a Beatriu el manyoc de claus, i admirada i temorega del miracle esdevingut reprengué acte seguit els seus serveis, s'ocupà d'això i d'allò, i quan la campana senyalà l'hora s'encaminà al refectori.

Moltes monges havien envellit, altres eren mortes, n'havien arribat altres de joves i una nova abadesa presidia la taula; però ningú no havia reparat amb ço que havia passat amb Beatriu, la qual ocupava el lloc de sempre, lloc que durant la seva absència no havia restat buit mercès a la Verge Maria que prenia la figura de Beatriu i la substituïa en tot.

Transcorregueren dos anys més, i les monges un dia determinaren celebrar una gran festa en homenatge a la mare de Déu i acordaren que cada una d'elles li faria un present tan fi i formós com li fos possible. Una d'elles brodà una preciosa bandera, una altra un tapiç per l'altar, una altra una casulla, una altra va compondre un himne llatí en vers, que una nova monja va musicar. Una sisena pintà i escrigué un missal, una que no sabia fer altra cosa confeccionà a l'Infant Jesús una camisoleta nova i la germana cuinera fregí un plat de bunyols.

Solament Beatriu no havia preparat res, perquè a més a més de sentir-se cansada de la vida, els seus pensaments eren més en el passat que en el present.

Arribat el dia de la festa, les altres monges veient que no havia ofrenat cap present n'hi feien retret, per la qual cosa va apartar-se de totes humilment.

L'església fou ornamentada amb tota mena

de flors, i els magnífics objectes portats en processó foren dipositats en l'altar mentre les campanes tocaven i els núvols d'encens pujaven al cel.

Quan les monges havien començat el cant i la música, passà a la vora del convent un cavaller acompanyat de vuit formosos joves. Tots anaven armats i muntaven renilladors cavalls. A l'ensem cada un d'ells s'acompanyava d'un escuder.

Era Wannebold amb els seus fills, els quals anaven a engrossir l'exèrcit de l'Imperi.

Oint que en l'església es celebrava missa solemne, el pare manà als fills que baixessin de llurs cavalls i tots junts entraren dins el temple per a ofrenar a la Verge una bona oració.

Tothom restà admirat de la formosa aparició, i quan el valent ancià va ésser agenollat entre mig dels vuit guerrers joves que semblaven àngels cuiracats, les monges, encuriosides, s'embullaren de tal manera en la música, que tingueren de suspendre-la.

Beatriu reconegué als seus fills i al seu espòs, i cridant se'ls hi ajuntà, revelant el seu secret i fent públic el gran miracle del qual havia sigut motiu.

Fou precis reconèixer que Beatriu havia fet el més formós present a la Verge. I com a prova de què aquesta ofrena havia sigut acceptada de bon grat, vuit corones de faig es veieren sobtadament sobre les testes dels joves guerrers, on foren col·locades per la invisible mà de la Reina dels Cels.

GOTTFRIED KELLER

(ALFRED GALLART, trad.)

Pau Ruiz Picasso

A Max Jacob.

Les manifestacions més pures, els fruits més saborosos, les gosadies més afortunades de la pintura moderna, van vinculats a un nom: Pau Ruiz Picasso.

Picasso és l'artista dels nostres temps. Ell ha despertat, amb l'espectacle de camins nous que ningú no coneixia, en el món de l'art, aquesta consciència universalment acceptada, de què les formes, els estats d'esperit, els sentiments de la vida moderna, no havien trobat en l'art, principalment en la pintura i l'escultura, una traducció fidel; de què per la pintura i l'escultura encara la vida del món estava en l'Edat mitja; de què per a la pintura i l'escultura no havien arribat encara les aplicacions de l'electricitat ni del motor d'explosió que senyalen noves etapes en la vida econòmica i social de la humanitat, ni les conquestes del comunisme, de l'aviació i de la radio-comunicació. La pintura s'havia anat situant al marge de la vida i arribava un moment en què aquest divorci hauria fet lícit que els homes moderns haguessin repudiat l'art com una anècdota ja caducada.

Picasso ha vingut a evitar aquesta funesta caiguda. La vida moderna és un estat de coses en constant vibració — vibra el temps, la terra, l'aire, sota la trepidació de la velocitat. Els conceptes són esquematitzats per a facilitar les comprensions ràpides. Es subratllen les frases fonamentals, es deforma, es simplifica. Succeeix això en l'art del llenguatge, que és una de les arts més accessibles i espontànies. Havia de percutir en totes les altres arts. Havia de traspasar en la pintura.

Unicament un obstacle es presentava i, cada moment més, s'anava agreujant. Qui hi hauria amb força suficient per produir aquesta manifestació nova, sense camp on assentar les seves arrels, amb els atributs essencials de la pintura antiga? O en altres terme: qui seria capaç de produir un art nou que fos ensem «pintura»?

Picasso ha vingut a resoldre aquest problema. I això sols ho ha pogut obtenir per portar aparellada a la seva sensibilitat accessible als més delicats matissos dins el terrabastall de la vida nova, una personalitat de pintor essencial — l'home i el pintor fosos en una sola prodigiosa naturalesa.

Picasso podia produir, des del primer moment, sense el perill que havem apuntat de què l'art nou que ell produís no fos pintura — perill en què han caigut alguns dels que, sense entendre'l, han volgut seguir-lo. Les seves excepcionals qualitats de pintor asseguraven la qualitat de la seva producció, i li permeteren llançar-se a aqueixa difícil empresa net de tota preocupació.

La seva pintura aparegué, i amb ella qualitats i tècniques noves; noves no solament en relació a les tècniques clàssiques, sinó àdhuc en relació als assaigs més o menys afortunats de la pintura moderna. Han pecat, la majoria d'aquests assaigs, d'un excés de cerebralisme, d'un excés de preocupació per produir una cosa nova, i aquesta premeditació ha sigut sempre en perjudici de l'espontaneïtat que és condició essencial de l'art. Fins que ha arribat l'obra de Picasso i amb ella han aparegut les formes inconfundibles de l'art nou amb la mateixa frescor del primitivisme més pur, amb la preciosa característica de conservar aquesta qualitat d'art modern a través de la més rica i despreocupada varietat. No es tracta del motllo trobat per atzar o com conseqüència d'un seguit treball de laboratori; es tracta del fruit d'una sensibilitat nova que, sigui quin sigui el mitjà d'expressió que adopti, conserva sempre aquesta originalitat sàbiament fidel al seu temps i es manté exquisidament fina sempre per recollir en tota forma els batecs subtils del nou ideari que és l'ànima d'aquest temps nou i el contingut de totes les seves manifestacions.

Així ha nascut de mans d'En Picasso el cubisme, com una pura emoció de l'artista modern, com una victòria de la idea nova, sense esperit de reacció, no *trencant* motllos com massa sovint s'ha dit, sinó, el que és més, *prescindint* de tota norma establerta; com una creació, ritme de línies i volums, producte de la vida nova fidel a la paternitat que l'ha engendrada.

Res hi ha com l'austeritat per posar a prova l'essència de les coses. És relativament fàcil, sota ropatges sumptuosos i complicats, presentar una apariència de creació nova. Res més renovable i renovat que les modes precisament per això: perquè no són més, que

formes superficials aplicades a una forma constant i eterna, que és la nuditat. Picasso ha posat a prova la seva obra amb l'austeritat. A la disbaixa de colors i formes del cubisme, ha oposat un període de voluntària limitació de la seva paleta i de la seva fantasia; i el resultat ha sigut no el caure de nou en les formes clàssiques, sinó el mantenir-se dins un art nou completament inèdit, amb potencialitat suficient per a obtenir de la gamma d'un sol to, prodigiosament inflamada per l'esperit de l'artista, la mateixa riquesa de matització i la mateixa finor de sensibilitat abans expressada per una paleta pletòrica.

Gràcia, harmonia, ritme; qualitats que en altres artistes són una preocupació, que fa que l'obra llur vacil·li en determinats moments per tal de no perdre aquests atributs essencials de l'obra estètica, són, en l'obra d'En Picasso, en tal forma consubstancials de tota la nova producció, que cap atreviment no hi és subordinat i a través de les més inesperades manifestacions apareixen als ulls intel·ligents amb la mateixa aguda naturalesa que en les obres del primitivisme més honrat, més humà i de més fina i aguda sensibilitat.

I arribem a les seves darreres obres on totes aquestes qualitats culminen en una prodigiosa i compredora serenitat. Tot aquest procés de trasbalsament arriba a la seva consagració definitiva. La personalitat de l'artista pren proporcions gegantines. Tots els seus assaigs que des del primer moment tingueren el do excepcional de produir formes immortals, arriben a un moment de gloriós repòs, i en ell no solament no decauen sinó que assoleixen la seva major victòria.

Vibra el temps, la terra, l'aire, sota la trepidació de la velocitat. És la vida moderna tremolant al ritme d'una aniquiladora palpació patològica. Però Picasso eleva aquest desenfrenament a la categoria de gràcia i li dóna una vida estètica. I es fa el miracle. I el món tot sencer, per obra d'ell, pot reposar en la magnífica serenitat d'un art nou, tota aquesta sèrie infinita d'activitats que sense ofegar-s'hi en ell conflueixen i en ell s'harmonitzen en el ritme d'una bellesa nova, clara i tranquil·la com l'obra de la Creació sortint de les mans divines.

JOSEP LLORENS I ARTIGAS

París, juliol de 1923.

ELS LLIBRES

JOCES FLORALS DE L'EMPORDÀ. — Any IV. — Publicacions Empordà.

L'haver servit aquesta festa de tribuna a unes malastrugues paraules de l'Ors, dobla l'interès del volum.

Avui, aquestes paraules, tornades a trasplantar, una mica sigilosament esporgades, ja han perdut quelcom del so de llur gosadia. Ço que podia valorar-les era la integritat moral, la filiació conscient de qui les deia; ara, però, que el trànsit, l'exili espiritual de l'home és consumat, sols poden provocar la llàstima d'una aberració. Cap lliçó de patriotisme sincer no podia pervenir-nos de qui empra el sarcasme de blasmar seriósament allò que no és sinó sa pròpia actitud. I els mots entorn de l'averany de l'Ors poden estalviar al crític del volum una refutació detallada. Ja n'hi ha prou amb anunciar la tragèdia de què l'Ors ha perdut sa nacionalitat, i ha decebut impiament tota la pàtria.

La personalitat dels Jocs Florals de l'Empordà deriva de son caient d'antologia literària. Les mostres són assats interessants.

«La mort de Pan» du als versos tot el sentit humà de la mitologia clàssica, amb tota l'armònica serenor de sa divinitat. L'ampla desolació que omple el poema serva una noblesa de to i una propietat d'ambient, que evoquen, agermanant-li, el plor de Baccus davant les vinyes castigades.

Hörderlin, en la visió de la natura del qual la subjectiva amargor troba denses plasmacions, agudes i punyents, és incorporat al Mediterrani per la mà precisa i docta de Carles Riba.

Uns poemes d'En Joan Mínguez, excel·lidor en arriscar-se en motius dintre la retòrica, plens i àgils ensem — els millors essent els que un profund sentit humà ombreja i perfila — marquen una tercera època de superació en el temperament d'aquest poeta independent i virolat.

En «El desig de pecar», d'En Bertrana, trobem, matisada d'humides recerques psicològiques, aquella projecció realista de sempre, més clarament revelada avui, fosa amb la culminació de la ironia, que ha esdevingut també do seu. El fons d'aquesta obra, d'una estranya barreja sentimental i grotesca, és una tragèdia vulgar, que és tant com dir humana i versemblant; un estudi de

temperament — de temperaments — de cara a la vida, que resulta, per ben proporcionat, de colpidor interès.

Uns mots en vers i en prosa, similars als de consuetud, refermen, en acabar, la condició florasca del volum, ric en aportacions.

CONFERENCIES DE COMBAT, de Josep M.ª Junoy.

No escau a la trajectòria normal, a l'estructuració lògica d'una conferència el temperament literari d'En Junoy, d'estil massa àgil perquè el pensament hi pugui ésser arbitrat altrament que a salts llampeguejants. Així, el que cal apreciar en aquest llibre, especialment fornit, és més aviat el gest, el sentit, que no el desenrotllament; l'espurneig de felices idees i dites esparses més que no pas un harmònic, dialèctic contingut. Ultra, tampoc hi cerquessim una serenor passiva, sinó l'opinió apassionada; ni el sobri comentari, sinó la posició violent; però ja el títol justifica aquest carisme de l'obra, al qual certament respon.

No és En Junoy pròdig en arguments, ni abundós en el raonar. Per això la recerca d'altres motius dins els temes, per completar l'espai, i la divagació intel·ligent i interessant, unes voltes més que altres plena de grisors o de lluïssors.

De les quatre que formen el llibre, una, «El singular arúspex de Castelló d'Empúries», té tota la valor d'una gosadia intel·lectual, en front d'un blasme magne; el gest i la posició d'En Junoy dins ella, únics i d'altra banda necessaris, tenen — entre les diverses rèpliques — l'energia del to, naturalment no massa reflexiva. Diuen quelcom d'indispensable amb la cruesa que calia; són un factor en la reacció suscitada contra les paraules de l'Ors, que potser ningú més no hauria gosat a aportar. Pels mots d'En Junoy, dels de l'arúspex només en restava l'averany, ennuvolat; i de l'arúspex en quedava només el braç, tràgicament — grotescament — erecte. L'averany, altres paraules i els mateixos fets, el desfeien.

El punt de mira ocasional, de propaganda, de la segona de les conferències — on la claredat i exactitud en els conceptes, per més recercades no hi són aconseguïdes, i on el clàs-

sic no hi és prou ben definit — n'allunya l'interès perdurable i en minva la valor original.

La conferència, una mica ampla de títol, que encapçala el volum, entre apreciacions alienes diverses, no és sinó una tesi de sa orgull, de gosada higiene pàtria i cultural: el situar-se vers una ràpida vindicació i enriquiment.

La darrera de les conferències és un equívoc amagat; un massa arriscat equilibri perquè el sentit dels mots, o bé deixi d'ésser clar, o sembli expressió intel·lectual d'una posició política feble, de reclam enganyós. Ja era de témer un dia o altre la relliscada; ha estat, però, En Junoy, força hàbil en l'anunci, fortament suggestiu, mes generalment decepcionador de contingut per ses poques lluors. La difícil interpretació haurà salvat, per bé seu, el mòbil, sincer o no, espontani o no, del gest d'En Junoy.

No-gens menys, la insistència infadigable del publicista constant i ardit mereixen davant aquesta nova penyora d'entusiasta activitat, un nou acatament de cordial respecte.

DEL VERGER DE MARIA, Cants i flors per als infants, de Mn. Xavier M.ª Plassa.

Un comentarista esmentava suara el rastre d'addictes imitadors verdaguerians que aporta la clerecia. Moltes de les mostres llurs, però, no passen d'un simple exercici escolar, d'un evident infantilisme.

No-gens menys, quan aquest infantilisme d'expressió, en lloc de deficiència lírica, significa una fervor de to aparellada amb una humilitat conscient, d'aquestes espurnes pot fornir-se'n un recull profitós, no pas per representar cap superació literària ni per acusar cap sòlida personalitat, sinó per ésser posat al servei d'un didactisme pietós, senzill i pur.

Així, i només que així, troba aquest llibre de Mn. Plassa una justificació suficient.

ANGOIXES SOCIALS, de R. Rucabado.

Un apostolat seglar d'ètica social, amb l'adaptació al llenguatge de cada interlocutor i amb una valen-

tia justificada degudament per una absoluta honradesa i una sobrietat de vida, és tota una obra. Tota una obra que quan és, també, l'escreix generós d'una existència i d'una ciutadania justa que cobreix tots els deures, i és, no-gens menys, mantinguda i continuada insistentment com una tasca noble ineludible, mereix un silenci devot d'acatament a la lliçó.

Aquest llibre d'En Rucabado ens renova l'actualitat serena i decidida de la seva veu a la premsa i a la tribuna, ran de l'exemplari alterat i roent dels fets, que fan esdevenir les anècdotes — consagrades per l'habitudo — principis directrius d'afrosos estats patològics que insensibilitzen l'epidermis de la vida pública.

El nostre avui no podrà queixarse de no haver tingut el seu profeta, clamant pel seny — orgull de la raça.

JOCS FLORALS DE GIRONA. — Any 1921.

Entre tantes festes literàries on la lectura volandera dels treballs per llur sort no deixa rastre, les que tenen per sojorn la noblesa espiritual d'una ciutat i per precedent una rica vida anterior, mereixen un esment. Sobre tot si llur significació apareix closa en un volum.

Ara el Consistori dels Jocs Florals de Girona ha publicat el volum de l'any 1921. En ses planes hi ha el segell d'una selecta i filial tradició literària: Albert, Carner, Lòpez-Picó hi aporten la seva notorietat persistent, en mostres líriques variades; així Bertrana i Soldevila en la prosa. Hi ha també noves incorporacions, felices en llur major part, palesadores d'una seqüència en el llegat viu del patrimoni literari: Garcés, Badia, Fages, Font, Puig Pujadas i altres.

Tot plegat una antologia, amb propi interès de tal, que ja és dir prou.

O. S.

CAL ESMENTAR

La publicació en català, a les planes de *La Publicitat*, de Maria Chapdelaine, la novel·la de Lluís Hémon.

—El trist fet, depreciador moral de les nostres valors literàries, que un concurs literari ridícol en son reclam, plenament insolvent pels que llastimosament l'autoritzen i gens nostrat per la institució femenina — mig paròdia — que el patrocina, hagi atret la desconsiderada golafreria d'alguns escriptors i poetes nostres notables que no tenen la deguda estima de llur representació.

—La comunicació de Lluís Nicolau d'Olwer al II Congrés Internacional d'Educació Moral sobre: *Le problème de la morale neutre. Peut-on parvenir à une morale unanime?*, impresa per la casa Altés, de Barcelona, i en la qual és dita la sobirania de l'educació moral per damunt de tots els intel·lectualismes i la necessitat d'establir un ideal de serenitat i no de plaer, de justícia i no de ciència en el domini de la vida col·lectiva.

—*Ariel ou la vie de Shelley*, per André Maurois. A part del llibre que s'ho val, recomanem una *Note pour le lecteur curieux* en la qual, ultra els llibres de correspondència, reculls d'epistolaris inèdits, etc., que ha utilitzat l'autor, s'esmenten quinze obres fonamentals comentant la personalitat de Shelley. Quin exemple, catalans, que us acontenteu d'un full volander, d'un pretext o d'una nòtul·la per judicar els vostres homes i l'obra dels vostres homes, i després no pensar-hi més!

—*L'Enquête sur les maîtres de la jeune littérature*, per Pierre Varillon i H. Rambaud (Bloud i Gay, editor).

—*L'Anthologie poétique du XXe siècle*, per Robert de la Vaissière (edicions G. Grés, 2 volums).

—*Allemagne (1918-1921)*, estudi per Paul Colin (edicions F. Rieder i Cia.), ple d'il·lusió d'un poble europeu. Util també per la informació que conté. Cenyint-nos a les dades literàries, retenim els noms dels escriptors Wilhelm Michel, K. Edschmid, C. Mierendorff, R. Schickelé, Carl Sternheim, Gustav Landauer, E. Toller, H. Mann, Max Krell, T. Mann, Frank Wedekind, T. Daubler, E. Lasker-Schüler, i d'altres, especialment classificats en els capítols (apèndix 1-3) *El teatre alemany després de Reinhardt i Wedekind i Llibreries*.

—*Cronique de la paix, ou la vie quotidienne des français après la guerre*, per Eugène Marsan, l'autor mimat de *Passantes*, enaltit com una de les glòries més segures de les noves generacions franceses.

—L'exemple d'una composició portada a terme sense defalliments ni regateigs; i sense que la premsa hagi malaurat un sol detall, que ens ofereix la novel·la *La Brière*, d'Alfons de Chateaubriand. No ens engresquem massa, però. L'autor *sembla un premiat de tota la vida*.

—La publicació en bella edició (2 vols., *Le Divan*) de les obres completes de Jean-Marc Bernard.

—*Le Terrain Bouchaballe*, per Max Jacob.

—A les edicions *Ça ira*, d'Anvers, el llibre de poemes *Guèpier de diamants*, de Celine Arnauld.

—El fascicle 15 de les Publicacions de la Facultat de Lletres de la Universitat de Strasbourg: *Le roman et les idées en Angleterre. L'Influence de la Science (1860-1890)*, per M. L. Cazamian.

PASSAT PER LA CENSURA

LES REVISTES

CEBRIA DE MONTOLIU

Recordarem l'estudiós. Recordarem el traductor i comentador de Walt Whitman.

Recordarem el barceloní agradat de passejar una mica eixint de l'Ateneu.

I recordarem, perquè ens faci companyia, el seu Somni d'una Ciutat Jardí, i l'exemple d'austeritat que no pacta amb cap mena de favor ni amb cap falaguera de l'èxit.

COVENTRY PATMORE

El dia 23 de juliol darrer celebrà Anglaterra el centenari de la naixença d'aquest poeta. El celebrà amb discreció; potser amb reserva i tot. Més val així per a un poeta al qual, com ha dit un comentarista seu, més que el qualificatiu de gran, li escau, per comparança amb altres poetes grans, el de millor.

Joaquim Folguera incorporà al català algunes de les poesies de Coventry Patmore, publicant-se les traduccions a *La Revista*.

PUBLICITAT I LITERATURA

Potser perquè els mancava tema de major interès, les revistes franceses i els comentaristes dels grans diaris qui porten el ressò dels petits cenacles han parlat molt, darrerament, de la literatura en les seves relacions amb la publicitat industrial.

Aquí també s'intentà aprofitar l'avinentsa del tema amb consideracions al marge de l'expansió catalana. La polèmica fou, però, rebutjada de seguida que una veu sens interès administratiu intentà objectivar algunes afirmacions. Deixem, doncs, als industrials de la literatura llur tema predilecte i vigilem per que els fantasmes de l'èxit no enterboleixin a Catalunya els camins de la glòria de l'esperit.

La primera expansió que ens cal és la llibertat de valorar les nostres coses. Un dia En Millàs-Raurell es crigué a *La Revue de Genève* un dels millors articles d'informació justa i ponderadora que hem llegit sobre la nostra poesia actual. La petita intriga boicotejà aquell article. Què fem tots plegats perquè l'autoritat

d'En Carles Riba, d'En Farran i Mayoral, d'En Manuel de Montoliu o de l'Alexandre Plana trobi la tribuna que li pertoca als diaris catalans que ens volen fer creure que son ecuanimes i freturosos d'un to d'esperit?

No ens espanta una possible valoració duríssima. El que creiem inadmissible és la popaganda específica de les gloriolles dels mestres en en gai accésit, sense més bagatge que un petit assaig escolar gairebé sil·làbic i la fortuna d'improvitzacions sense una producció que acredití i assegurí la vocació d'escriptors incipients tota la vida.

Cal la gosadia de signar aquests mots d'A. Gide: «L'exemple de Proust i de Valéry ens autoritza a pensar que els més importants i interessants joves d'avui, no els podrem conèixer en llur plenitud de valor fins d'aquí vint anys.»

I els aspirants a la poesia meditin les paraules de Rainer Maria Rilke que En Josep M.ª Junoy ha traduït al català:

«...Els versos, tanmateix, signifiquen tan poca cosa quan hom els escriu massa jove! Caldria esperar molt, emmagatzemar molt abans de posar-s'hi. A l'últim, potser, les deu o dotze línies que hom escrivís serien bones. Car els versos no són pas, com molts creuen, sentiments (hom els ressent massa aviat), sinó experiències. Per a escriure un sol vers, és necessari haver vist moltes ciutats i pobles, molts homes i moltes coses; és necessari conèixer els animals, sentir com volen els ocells, percebre quin moviment fan les petites flors en obrir-se el matí. És necessari poder re-pensar camins de regions inconegudes, topades inesperades, partides que hom veia de lluny apropiarse, jorns d'infantesa d'un misteri encara no aclarit... És necessari poder repensar les joies, les tristesses i les malalties dels nostres anys primers; els dies passats dins les cambres de calma i de contenció, els matins vora la mar, la mar mateixa, totes les mars; les nits de viatge amb totes les estelades llurs; — i així i tot, encara no és suficient de saber pensar en tot això. Cal posseir la recordança d'innombrables vetlles d'amor, cap d'elles semblant a l'altra; els crits i gemecs de les parteres i el bleixar de les empalidides dormidores del dolor. És necessari d'haver

restat prop dels morents, d'haver-se assegut frec a frec dels morts a la cambra, amb la finestra oberta de bat a bat, per on entraven, percudidors, els sorolls del defora. No basten, tampoc, aquestes remembrances. És necessari saber oblidar-les quan són massa nombroses i tenir la paciència d'esperar que elles retornin. Car les recordances elles mateixes no ho són encara. Només quan elles esdevenen dins nostre, sang, gest, esguard, només quan elles no comporten cap nom i apar que no es diferenciïn de nosaltres, només aleshores resulta possible que en una hora — raríssima i preciosa, — del llur bell-mig, en sorgeixi el primer mot d'un vers...»

CAL ESMENTAR

L'article de Robert de Traz a *La revue hebdomadaire* sota el títol *En passant à Barcelone*, en el qual d'una manera justa (hem esperat el temps necessari per no equivocar-nos de qualificatiu) és dita la impressió material d'aquesta Barcelona dels excessos improvisats i dels fràgils palaus d'exposició.

Quant a la impressió espiritual, hem de reconèixer que és molt incompleta i que potser si l'estranger sembla l'home que no vol comprendre, nosaltres juguem una mica el paper de fer-nos incomprendibles.

—Els articles de Dominique Braga al *Crapouillot* sota l'epígraf general: «Literatura europea».

—L'espiritualització de la nostra premsa comarcal, donant cabuda a articles com el d'A. Escasans «La mare i la filla» a l'*Eco d'Igualada* i fent amb això obra més segura encara que menys parancera que la de l'excursionisme pomellistic sota grans lemes de patriotisme verbal.

—L'exposició *del llibre ben fet*, celebrada a Londres, en la qual el llibre català ha estat noblement estimat i seriosament seleccionat.

—El primer número de *Revista de Occidente*, dirigida per J. Ortega y Gasset, que comença de publicar-se amb el propòsit de cercar una mica de claredat, una mica d'ordre i la jerarquia que calgui en la informació a l'objecte de servir l'estat d'esperit característic de la nostra època.

Comença amb un original de Pío Baroja.

Obres publicades per la SOCIETAT CATALANA D'EDICIONS

1. Alexandre Plana: <i>Les idees polítiques d'en Valentí Almirall</i>	2.50	25. Pompeius Gener: <i>La Dona mediterrània</i> , aplec de llegendes històriques. Volum I.....	4.—
2. Prudenci Bertrana: <i>Proses bàrbares</i> (Agotada)	3.50	26. Pompeius Gener: <i>La Dona mediterrània</i> , aplec de llegendes històriques. Volum II	4.—
3. J. Pous i Pagès: <i>La vida y la mort d'en Jordi Fraginalls</i>	4.—	27. Raimond Casellas: <i>Etapes estètiques</i> . Pròleg d'Eugeni d'Ors. Volum I	4.50
4. Manuel de Montoliu: <i>Estudis de Literatura catalana</i> Pròleg de Miquel S. Oliver	3.50	28. Raimond Casellas: <i>Etapes estètiques</i> . Epíleg de Xenius. Volum II	4.50
5. Ramon Turró: <i>Orígens del coneixement</i> . Volum I	3.—	29. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum II	3.50
6. Ramon Turró: <i>Orígens del coneixement</i> . Volum II	3.—	30. Carles Riba: <i>Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe</i> , Sèrie II	4.—
7. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Pròleg de P. Corominas. Primera sèrie	3.50	31. A. Rovira i Virgili: <i>Les valors ideals de la guerra</i>	4.—
8. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Segona sèrie	3.50	32. Lluís Via Cullita. <i>Poesies</i>	3.50
9. Apeles Mestres: <i>Llibre d'or</i> . Cent cançons populars de diferents països.....	4.—	33. Miquel S. Oliver: <i>Catalunya en temps de la Revolució francesa</i> . Primera sèrie	4.50
10. F. Pi i Margall: <i>La qüestió de Catalunya</i> . (Escrits i discursos.) Pròleg de Rovira i Virgili, amb una biografia de Pi i Margall..	2.50	34. Plàcid Vidal: <i>Infinit</i> . Volum I	3.50
11. Cebrià Montoliu: <i>Walt Witman</i> . L'home i sa tasca	3.50	35. Plàcid Vidal: <i>Infinit</i> . Volum II.....	3.50
12. Ignasi Ribera i Rovira: <i>Contistes portuguesos</i> . Traducció catalana	3.50	36. Ferran Agulló i Vidal: <i>Marines</i>	4.—
13. Alexandre Plana: <i>Antologia de poetes catalans moderns</i> (agotada).....	4.—	37. Joan Pons i Massaveu: <i>Com anàvem dient</i> .	4.—
14. A. Rovira i Virgili: <i>La nacionalització de Catalunya</i>	2.—	38. A. Rovira i Virgili: <i>Nacionalisme i Federalisme</i>	4.—
15. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Tercera i última sèrie	3.50	39. Ferran Agulló i Vidal: <i>De tots temps</i> . Poesies	4.—
16. Alfons Maseras: <i>Contistes francesos</i> . Traducció catalana	3.50	40. Alfons Maseras: <i>Contes a l'atzar</i>	4.—
17. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum I.....	2.50	41. Joaquim Riera i Bertran: <i>Faules velles</i>	4.—
18. J. M. López-Picó: <i>Poesies</i> (agotada)	3.50	42. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum III.	4.—
19. Carles Riba: <i>Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe</i> . Sèrie I	3.50	43. Manuel Marinello: <i>Contes de reis i de prínceps</i>	4.—
20. A. Rovira i Virgili: <i>Debats sobre el catalanisme</i>	3.—	44. J.M. López Picó: <i>Poesies</i> (1915-1919) (agotada)	4.—
21. Prudenci Bertrana: <i>La lloca de la viuda</i> i altres narracions	3.50	45. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum IV	4.—
22. Alexandre Plana: <i>Sol en el llindar</i> . Poesies.	3.50	46. Alfons Maseras: <i>Interpretacions i motius</i> ..	4.—
23. E. A. Butti: <i>Llucifer</i> . Versió catalana de Joan Fabré i Oliver	3.—	47. Pau Griera i Cruz: <i>Desferres</i> . Novel·les ..	4.—
24. Carles Soldevila: <i>Plasenteries</i>	3.—	48. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> . Volum I	4.—
		49. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> Volum II	4.—
		50. L. Nicolau d'Oliver: <i>Comentaris</i> . (1915-1917).	4.—
		51. Josep Massó Ventós: <i>Totes les cordes</i>	4.—
		52. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> Volum III	4.—
		53. Josep Massó Ventós: <i>Ideari de l'Amic</i> . Volum I	4.—
		54. Alfons Maseras: <i>El Llibre de les hores Cruentes</i>	4.—

OBRES EN PREPARACIÓ

Perrault (Contes per a infants) Il·lustracions de Torné Esquius
 Del natural... I del meu humor.—Joaquim Ciervo.
 La guerra de les nacions (Vol. V i últim).—Captain Morley.
 Les multituds.—Raimond Casellas
 Els sots feréstecs.—Raimond Casellas.
 El mirall imaginari.—Alexandre Plana
 Ideari de l'Amic (Segon volum) Josep Massó Ventós
 Antologia de poetes portuguesos.—Ignasi Ribera Rovira
 Del país dels tarongers.—Ignasi Ribera Rovira

Diàlegs literaris i altres assaigs de crítica.—Josep Ferran i Mayoral
 Noves faules.—Joaquim Riera i Bertran
 Marines (Segon volum).—Ferran Agulló i Vidal
 Herències (Novel·la).—Maria Domènech de Cañellas
 L'anhel Cantaire (Poesies).—Plàcid Vidal
 Catalunya en temps de la Revolució francesa (Segona sèrie) Miquel S. Oliver
 Història de la pintura catalana fins al segle XVIII (Cinc volums).—Raimond Casellas
 Sepulcres històric-artístics de Catalunya (Dos volums) Adolf Alegret

:: ADMINISTRACIÓ: Llibreria Puig i Alfonso, Plaça Nova. — VENDA: A totes les Llibreries ::

TALLER DE JOIERIA

Jaume Mercadé

Passeig de Gracia, 46 - Telèfon 1373 A

LLIBRERIA NACIONAL CATALANA

GALERIES LAIETANES * Gran Via, 613 * Telèfon A 4902

Publicacions de LA REVISTA

Administració, Corts Catalanes, 613

DARRERS LLIBRES PUBLICATS.—CÀNTICS DE MAR, D'AMOR I DE MORT, per F. Soldevila.
TERCER LLIBRE DE POEMES, de J. Millàs Raurell; L'ÀNIMA OBERTA, poesies de F. Sitjà; LA GESTA DELS ESTELS, poesies de J. Salvat-Papasseit; LA JOIA DEL CAMÍ, poesies d'Antoni Closas; L'EMOTIVITAT POPULAR EN EL CANÇONER DE CATALUNYA, per Joan Fornell.
LIRICS MUNDIALS.—POESIES D'A. CHENIER, trad. de Joan Arús, pròleg de Gabriel Alomar.
EN PREMSA.—ENTRE LA CRÍTICA I L'IDEAL (tercer recull de *Moralitats i pretextos*) per J. M. Lòpez-Picó.
RECALL D'ARTICLES, de R. Benet; **ASSAIGS**, de J. M. Capdevila; **POESIES**, de Joan Badia; **TRACTES AMB EL POBLE** I ALTRES ASSAIGS, de Tomàs Garcés.
VOLUMS D'ART: Torres García i Manolo Hugué.
EN PREPARACIO.—ALTRES LLIBRES: d'Ildefons Suñol, Alexandre Galí, Gabriel Alomar, Joan Crexell, Manuel Reventós, J. Puig i Ferrater, Ramon Reventós, Clementina Arderiu, Francesc Cambó, M. Vidal i Guardiola, Cristòfor de Domènech, Josep Pla, J. M. Junoy, Enric Jardí, J. Estelrich, Carles Soldevila, Ricart Permanyer, Carles Riba, J. Ferran i Mayoral, Dr. J. Bellido, etc.
EN ESTUDI.—ANTOLOGIES POPULARS DE LA REVISTA: Els trobadors catalans, Les cròniques, Els Jocs Florals, Poetes catalans d'avui, etc.
VIATGES, MEMORIES, EPISTOLARIS: Records de Joan Maragall, per Josep Pijoan.
LIRICS MUNDIALS: Leopardi, traducció i proleg de Tomàs Garcés; Rupert Brooke, Goethe.

R. Rucabado: *Els Editors i la llibertat de l'art.*
Josep Aragay: *La pintura moderna catalana, la seva herència i el seu llegat.*
Clementina Arderiu: *Cançons i elegies.*
Josep M. Lòpez-Picó: *L'infantament meravellós de Scherazada.*
Miquel Poal Aragall: *Mots plaens i desplaents.*
Antoni Rovira Virgili: *El Nacionalisme.*
Joaquim Folch i Torres: *Meditacions sobre l'arquitectura.*
Joan Sacs: *La pintura moderna francesa fins al Cubisme.*
Alexandre Plana i altres: *L'obra d'Isidre Nonell.*
Miquel Ferrà: *Cançó d'ahir.*
Ll. Nicolau d'Olwer: *Literatura catalana. Perspectiva general.*
Enric Jardí: *Les doctrines de George Sorel.*
J. M. Lòpez-Picó: *Moralitats i Pretextos.*
J. Ferran Mayoral: *La renovació del Teatre.*
E. Duran Reynals: *Quatre Històries.*
Josep M. de Sagarra: *Cançons d'abril i de novembre.*
Ferran Soldevila: *Exili.*
Carles Riba: *Càntic dels Càntics i Llibre de Rut.*
Josep Carner: *Les planetes del verdum.*
Alexandre Plana: *Contrabaedeker.*
Josep M. Tallada: *Les doctrines de P. J. Proudhon.*
Guerau de Liost: *La ciutat d'Ivori.*
Joan Alcover: *Poemes bíblics.*
Frederic Clascar: *La filosofia catalana en el segle XVIII.*
Josep Aragay: *Itàlia.*
Mercè Vila: *Les Hores.*
Miquel Fortesa: *L'estela.*
Carles Riba: *Primer llibre d'Estances.*
J. M. Lòpez-Picó: *Dietari espiritual.*
J. Bofill i Matas: *Les joventuts catalanes.*
P. M. Bordoy-Torrents: *Els pobles d'Orient.*
J. Ferran i Mayoral: *Diàlegs dels déus, de Llucià.*
Joaquim Folguera: *Les noves valors de la poesia catalana.*
Ventura Gassol: *La Nau.*
Salvador Albert: *Amiel.*
Pere Benavent: *Epigrames.*
Joaquim Folguera: *Poesies.*
J. Ferran i Mayoral: *Lletres a una amiga estrangera.*
Josep Aragay: *El Nacionalisme de l'art.*
Marià Manent: *La collita en la boira.*

Joaquim Folguera: *Articles.*
Trinitat Catasús: *Vendimiari.*
Carles Riba: *Escolis i altres articles.*
Ernest M. Ferrando: *Vida d'infant.*
R. Rucabado: *Elogis.*
Josep S. Pons: *L'estel de l'escamot.*
Francesc Pujols: *Recull d'articles de crítica artística.*
Joaquim Folguera: *Traduccions i fragments.*
Ferran Soldevila: *Càntics de mar, d'amor i de mort.*
J. Millàs-Raurell: *Tercer llibre de Poemes.*
Carles Rahola: *La dominació napoleònica a Girona.*
Francesc Sitjà: *L'ànima oberta.*
J. Salvat-Papasseit: *La gesta dels estels.*
Antoni Closas: *La joia del camí.*
Joan Fornell: *La emotivitat popular en el cançoner de Catalunya.*

LIRICS MUNDIALS:

M. Morera i Galícia: *Venus i Adonis, de Shakespeare.*
Maria Antònia Salvà: *Les Geòrgiques cristianes, de Francis James.*
Josep Lleonart: *Poesies de Richard Dehmel.*
Marià Manent: *Sonets i Odes, de John Keats.*
Joan Capdevila Rovira: *Les flors del mal, de Baudelaire.*
Joan Arús: *Poemes d'A. Chénier.*

ESCRITS POLITICS.

E. Prat de la Riba: *Per la llengua catalana.*
Narcís Verdaguer i Callís: *La primera victòria del catalanisme.*

ARTISTES CATALANS CONTEMPORANIS.

Joaquim Sunyer.
Enric Casanovas.
Xavier Nogués.
Josep Clarà.

TEATRE DE JOSEP M. DE SAGARRA.

L'estudiant i la Pubilla.

ALMANACS DE LA REVISTA.

Anys 1918 i 1919.